

XVIII TROBADA DEL GRUP D'ESTUDIS ETNOPOÈTICS (CASTELLÓ, 3 I 4 DE NOVEMBRE DE 2023)

JOAN MAHIQUES CLIMENT
Universitat Jaume I
jmahique@uji.es

Des que el 2005 es constituí el Grup d'Estudis Etnopoètics (GEE) sota l'aixopluc de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, es va acordar que cada any s'organitzés una trobada centrada en algun aspecte específic del folklore i l'etnopoètica dels Països Catalans. Aquesta cita s'ha anat celebrant any rere any fins a l'actualitat, amb l'única excepció del 2020, tot just quan les restriccions del coronavirus paralitzaren tots els esdeveniments presencials i col·lectius d'aquesta mena. Des dels inicis, el GEE ha anat creixent i ara compta gairebé amb un centenar de membres que comparteixen un interès comú, però que també representen una gran diversitat de sensibilitats i enfocaments: hi ha filòlegs, lingüistes, historiadors, antropòlegs, escriptors, musicòlegs, mestres, erudits o activistes culturals; uns s'adscriuen a universitats, d'altres a escoles i instituts d'ensenyament, o a museus i centres d'estudis comarcals o locals. Aquest dinamisme integrador es palesa en cada una de les trobades anuals, ubicades tant en zones urbanes com en zones rurals del nostre domini lingüístic. La XVIII Trobada del GEE es va celebrar els dies 3 i 4 de novembre de 2023 al saló d'actes del Museu de Belles Arts de Castelló de la Plana, amb el títol: «Les formes breus de l'etnopoètica». L'organització va córrer a càrrec de Tània Muñoz, Caterina Valriu i Àngel Vergés.

La trobada començà el divendres dia 3 de novembre de bon matí. En l'acte inaugural intervingueren Caterina Valriu, com a representant del GEE, i Tomàs Escuder, en nom de la Societat Castellonenca de Cultura. La jornada es va completar amb tres sessions de ponències més una vetllada de rondalles amenitzada per diversos contacontes de les comarques castellonenques. L'endemà, dissabte dia 4 d'octubre, continuà l'acte amb la darrera sessió de ponències, seguida de la presentació de diverses novetats editorials i de l'assemblea anual de la GEE. Després de dinar, la trobada es va cloure amb una passejada guiada pel centre històric de Castelló. Les quatre sessions van aplegar un total de dinou ponències que ressenyarem sense mantenir l'ordre establert en el programa; aquest ordre, però, es pot resseguir a partir del número que assignem a cada un dels dinou ítems.

Dues intervencions van partir de referents actuals que trobem al web i a les xarxes socials: l'impacte que té la música global en les cançons orals infantils actuals fou un aspecte destacat per Francesc Vicens, «Música global i petites formes d'oralitat cantada: De la *Music Session* de Shakira i Bizarrap al *Cançoner Tradicio-*

nal Infantil» (5). Un altre fenomen actual, estretament lligat a les xarxes socials, fou abordat per Vicent Vidal, «*Snowclones i creació de mems en català*» (16).

Altres intervencions van posar en relleu l'aportació d'alguns autors destacats pel fet d'aplegar, plasmar o recrear el nostre patrimoni etnogràfic. Dues ponències es van inspirar en l'inabastable corpus rondallístic d'un gran escriptor manacorí: M. Magdalena Gelabert, «*Encanteris i fórmules màgiques a les rondalles mallorquines d'Antoni M. Alcover*» (1); i Caterina Valriu, «*Fórmules d'inici i final a les rondalles de l'Aplec Alcover*» (4). Ambdues investigadores arribaren a conclusions complementàries que evidencien, una vegada més, la riquesa lingüística i la destresa estilística que Alcover exhibeix a les seues rondalles mallorquines. Jacint Verdaguer fou un altre escriptor que s'inspirà en la saviesa del poble: en parlaren Xavier Roviró i Carme Rubio, «*El paper fonamental de les frases fetes, refranys i altres parèmies en la construcció de l'estil a En defensa pròpia, de Jacint Verdaguer*» (15). Al costat d'escriptors de gran vàlua literària, com Alcover i Verdaguer, hi ha altres autors que es dedicaren a la recerca etnogràfica i que foren motiu d'estudi en les següents ponències: Lluís-Xavier Flores, «*Noves aportacions al coneixement del cançoner valencià: els materials inèdits de Francesc Figueras i Manuel Quisllant*» (7); Josep Nicolau, «*Les cançons de Filologia de Calendario (1903), d'Antoni M. Penya: un glossari filològic i etnopoètic sobre el calendari*» (8); i Estel Aguilar Miró, «*La natura en les formes breus del Folklore íntim del Rosselló de Simona Gay*» (18). En aquesta línia, també caldria destacar la qualitat d'una informant excepcional, que va centrar la presentació de Bàrbara Duran, «*El repertori d'una dona: cançons i gloses de madò Bàrbara Artigues Gorrió*» (9); així com el treball de camp i les reflexions consegüents de Cosme Aguiló, «*Endevinalles de Santanyí, es Llombards i Santa Eulària des Riu*» (2); i Tània Muñoz, «*Vindrà l'home del sac i se t'emportarà! Expressions fraseològiques i narrativa*» (14).

Si passem a l'estudi de gèneres, cicles i *corpora* temàtics de materials etnogràfics, hauríem de destacar les aportacions de Paqui Cano, «*De quan els animals i les coses parlaven... Mimologismes i tradició popular*» (12); Alícia Castelló, «*Tenim un cos*» (13); i Joan Borja, «*Paremiologia de l'alimentació: gastronomia, nutrició i dieta mediterrània en les formes breus de l'etnopoètica catalana*» (19). Així mateix, les rivalitats entre pobles veïns és un tema folklòric analitzat per Joan-Lluís Monjo, «*El xant. Observacions a propòsit d'un gènere etnopoètic breu a partir de mostres en català*» (6); i per Josefina Roma, «*A Alguaire, los agullaires...*» (11).

El folklore contemporani té arrels ben antigues que sovint remunten a l'època medieval, si no abans. Demostren aquest fet les ponències de Rafael Beltran i Amparo Rico, «*Les nou endevinalles més antigues de la tradició catalana (i peninsular): del segle v al segle XIX*» (3); Alexandre Bataller, «*Rondalles paremiològiques i refranys fugits de les rondalles. El cas de "Massa tindreu!" (ATU 982)*» (10); i Joan Mahiques, «*Orígens medievals i pervivència del Somni de la verge Maria en el cançoner català contemporani*» (17).

Com ja succeí en les edicions d'anys anteriors, està previst que els resultats de la XVIII Trobada del GEE es publiquen en un volum col·lectiu. El tema d'aquesta ocasió —ja ho hem apuntat— són *Les formes breus de l'etnopoèsia*.